

18
DE
LIENE IN LIENOSIS
SAEPE INSONTE

PRAESIDE
MAGNIFICO ACADEMIAE RECTORE
PETRO IMMANVELE HARTMANNO,
PHIL. ET MED. DOCT. PATHOLOG. THERAP. CHEM. ET MATER. MED. PROF.
PVBL. ORDIN. ACAD. CAESAR. NAT. CVR. ET ELECTOR. MOCVNT. ER-
FVRT. SCIENT. VTIL. ITEMQVE SOCIETAT. BEROLINENS. NATVR.
SCRVTATOR. ET DVGAL. TEVTON. HELMSTAD. SODALE,
ORDINIS MEDICI H. T. DECANO,

D. XXI. IANVARII CIOIOCCXCI.
DOCTORIS MEDICI DIGNITATEM
RITE CAPESSVRVS

PVBlice DISSERET
IOANNES SAMVEL LANGE
LANDSBERGENSIS NEOMARCHICVS.

TRAIECTI AD VIADRVN,
E TYPOGRAPHEO APITZIANO.

DE
LIEBE IN LIEBLOS
SAPPE INSONNE

MAGNUS VON ACHSELN
HERR VON HARTMANN

IN DER HANDELSTADT
DRESDEN

1800

DRUCKT BEI
H. W. SCHNEIDER

PROOEMIUM.

Magna fuit apud veteres *lien*is auctoritas atque existimatio, quodocunque de originibus atque sedibus eorum morborum, qui, praeter corporeas functionum mutationes, ipsi quoque menti eiusque operationibus, vi mutui, licet inexplicabilis, commercii, imperareprehendebantur, inciderent quaestiones. Hinc ab intemerata splenis indole risum laetitiamque; a contrario vero
A 2 eius-

eiusdem statu fletum, moerorem, curasque anxias oriri, publice adfertum est. Quotusquisque est, qui tritum illud: *Splen ridere facit*, ignoret? Eandem ob causam quoque ii, quorum lienes vitio quodam laborare putabantur, apud Graecos Romanosque *splenicorum* aut *lienosorum* nomen meruerunt. Sed, quod tunc temporis in honore erat, vocabulum nostra aetate vsu fere excidit, et *hypochondriacorum* nomini cessit; quippe hoc praetextu, ne ad solum lienem, sed ad hepar quoque, vt sunt vtriusque hypochondrii incolae, pessimi morbi origines deferantur. Ego vero, in praesenti commodam scribendi occasionem nactus; suone merito recteque in omnibus lienosorum exemplis lien, tanquam fons mali, sit accusatus, an temere, immeritoque? breuiter expendam. Quam operam si bene exegero, applaudite mihi, lectores: si vero male, plenos, nam per me licet, lienes solido explodite cachinno, et integris splenibus valete.

§. I.

Lienosi quinam?

Veterum Romanorum *lienosi*, Graecorum *σπληνικοί*, si ad vim vocis attenderis, generatim omnes illi dicebantur, qui quomodocunque ex liene laborant *a*). Passim tamen apud eiusdem aetatis scriptores migravit haec vox in proprium velut quoddam domicilium, notavitque eos priuatim homines, quibus a liene inflammato durities ibidem, cum colore naturali corporis mutato, remansit *b*). Quoniam vero iidem medici, ex praconcepto opinionum consensu, lienem, tanquam atrae, ut loqui solebant, bilis fontem atque conceptaculum, aestimabant, euenit, ut lienosorum nomen singulatim in illos quoque transferretur, quibus ab humoris huius melancholici copia lienes infarciebantur *c*). Sed iis quoque quibus a pituitosa colluue lienes turgebant, lienosorum nomen est datum *d*). Varias hae huius vocabuli significationes inde a GALENI temporibus ad Arabes, ab

A 3
his

a) Confer IO. GORRAEI *Definit. medic.* pag. 426. edit. Wechel. 1578.

b) *Ibidem*, et auctor *definition.* GALENI. Confer FOESII *Oeconom. Hippocrat.* sub voce: *Σπλην*; et HEBENSTREIT *Exegesis* nomin. graecor. qui morbos *descriunt*, pag. 441.

c) GORRAEVS et FOESIUS *libr.* et *loc. cit.*

d) *Ibidem.*

his ad Latinobarbaros, vulgo sic dictos, eosque, qui sub renascentium litterarum primordiis viuebant, transferunt.

§. II.

Nuperorum hypochondriaci.

Verum enim vero iam antiquissimis temporibus in morborum numero notauerat HIPPOCRATES e) praecordia a flatibus tentata atque murmurantia, ὑποχόνδρια μετέωρα, διαβαρβορίζοντα, horumque symptomata, nempe grauantem dolorem ad hypochondria, aut caput, aut aliam partem, aut viscus, consuetorum excernendorum non satis potens; porro corporis tumorem, aut extenuationem, aut decolorationem, aut mouendi tarditatem, aut dispositionem somnolentam, aut peruigilium, significantissime comprehenderat GALENVS f). Proinde, quoniam partim princeps horum malorum sedes circa loca erat, quibus lien, heparque subsunt; partim etiam illi ipsi, quos ante diximus (§. I.), aut quos haud dissimilia iecinoris, atque lienis, vitia vexabant, recens pathematibus hypochondriacis potissimum obnoxii deprehendebantur: haud obscura est causa, cur olim familiarius *lienosi morbi* nomen in *hypochondriacis* patrum auorumque nostrorum memoria sit mutatum. Interim in producendo hoc morbo semper potiores partes lieni vitiato a maiori-
bus

e) Libr. I. *Epidem.* Aegrot. 8. et libr. V. passim.

f) *De constitut. medic.* Cap. 19.

bus nostris Germanis quoque esse adsignatas; vel ipsum nomen vernaculum, *die Milzsucht*, nec dum obsoletum g), luculenter declarat. Quin etiam varia nuperorum medicorum medicamenta arcana, verbi causa, elixirium antihypochondriacum, siue essentia splenetica Halensium, *die hallische Milzessenz*, utroque nomine insignantur.

§. III.

Origines morbi hypochondriaci controuersae.

Quos in huius commentarioli inscriptione professi sumus, *lienosi* ampliori illo significato, qui etiam quoslibet hypochondriacos complectitur, a nobis hic comprehenduntur. Sed versipellis, Protei instar, morbi huius natura indolesque mox effecit, ut de ipsius originibus, causis, sedibusque maximae inter optimos perspicacissimosque Pathologos subnascerentur disceptationes opinionumque dissensiones. Tot enim tamque multiplices adfectiones, quae caput, pectus, abdomen, immo vniuersum corpus, variis incommodis cruciatibusque, tensionibus, pressionibus, spasms, languoribus, et quo non malorum genere hypochondriacos vexant, et potiores, ne dicam omnes, animi corporisque functiones turbant, et saepe mox per periodos, mox continua fere ferie, ingruunt, quis pro dignitate satis enumeret? Neutiquam tamen nostri nunc est propositi, quod
lienes

g) Videbis v. c. HEBENSTREIT l. c. et VNZERS *medicin. Handbueh*, in indice, sub voce: *Milzsucht*; et innumeros alios passim.

lienes potissimum hoc in morbo saepe infantes respicit, omnia pathemata, quae miseris huius generis aegrotis propria esse solent, singulatim expedire, morbiq; huius historiam curatius expedire: quandoquidem haec singula plurimi, tam ingenio, quam doctrina, illustres medici, editis hoc de morbo praestantissimis commentariis *h*), locupletissime et ad observationum veritatem accommodate sunt persequuti.

§. IV.

Nec dum satis expeditae.

Tametsi vero partim collectae ex tot iam annis observationes, partim ratiocinia ex iisdem magna circumspeditione deducta, ad eruendam veram mali hypochondriaci causam sedemque conferrentur: tantum tamen abfuit, ut haec res exinde supra omnem ambiguitatem constitueretur; ut potius definiendae genuinae sedis, in qua hic morbus residet, novae natae sint difficultates. Hinc tot contrariae sententiae, hinc incredibiles hoc de argumento opinionum disiunctiones! Veteres medici, ut supra exposuimus, sedem huius mali potissimum in visceribus hypochondriacis, hepate nimirum atque splene, posuerunt. Ab his parum abludit sententia GEORGII ERNESTI STAHLII *i*), eandem ad viciatas systematis

b) Praestantiores horum scriptorum quosdam paulo post excipiamus.

i) In *dissert. de hypochondriaco et hysterico malo; et de vena portae, p. 172 malorum.*

matris venae portarum functiones referentis: quocum
etiam maxime consentit IOANNES KAEMPFIVS,
eiusque filius, nuper demortuus, vna cum ceteris
eiusdem adfectis; quippe qui venarum abdomina-
lium, ad portarum venam redeuntium, infarctus, hy-
pochondriaseos praecipuos auctores, existimat *k*).
Contra autem celeberrimus suo tempore FRIDERI-
CVS HOFFMANNVS *l*) pessimi huius morbi origines
in peruerso intestinorum motu; RVDOLPHVS AV-
GVSTINVS VOGEL autem *m*) in ventriculi intesti-
norumque debilitate, vna cum praeternaturali pitui-
tae copia, sanguinem velut inundante, exquirir.
THOMAS SYDENHAM, immortalis memoriae vir,
accusat hic ataxiam spirituum animalium, hoc est,
τὴν ἄταξίαν, nobis necdum satis cognitae atque perspe-
ctae, quae in neruis actiuosa est, et in eorundem fi-
bras velut impetum facit ad excitandam sentiendi,
immo etiam, musculorum concursu, mouendi fa-
cultatem, dirigendumque simul neruorum cum mente
consortium *n*). Hanc ipsam SYDENHAMI senten-
tiam deinde nuperorum pathologorum plerique am-
plexi

k) In *dissert. de infarctu vasorum ventriculi*; Basil. 1751. SIEG-
WARTI, FABRI, et iunioris KAEMPFII, nouissima scripta,
lubens praetermitto.

l) In *dissert. de vera morbi hypochondriaci sede*, etc. Halae 1719.

m) In *Praelect. de cogn. et cur. C. H. adfectibus*; p. 441. seq.

n) In *dissert. epistolar. ad CVII. COLE*; pag. 485. seq. Cpp.

B

plexi sunt, verbi causa, FRACASSINIO), WHYTT p),
 HVNAVLD q), POMME r), RAVLIN s), LORRY t),
 DUFOUR u), et longe plurimi alii: nisi quod horum
 virorum alius nimiam neruosi systematis teneritatem
 atque sensibilitatem; alius spirituum animalium ma-
 gnam visciditatem; eorundem acrimoniam alius;
 alius denique eosdem generatim et indefinite mor-
 bosos, ex praesumptione declarat.

§. V.

Duplex hypochondriacae genus.

Sed in tanta huius rei obscuritate aliquid ta-
 men lucis attulerunt sedulo frequenterque instituta
 plurimorum medicorum obseruata, exquisite inter se
 collata atque aestimata. Ex quibus sequentia consti-
 tui et ad certitudinem deduci potuerunt. *Primo*
 deprehensi sunt hypochondriaci, quibus post inopi-
 natos vehementes animi adfectus, sollicitudines, moe-
 rores,

- o) In *Opuscul. pathol.* pag. 252. seq.
- p) *Von Nervenhypochondr. und hyster. Zufällen; in sämml. Werken,*
p. 241. seq. edit. Lips. 1771.
- q) In *dissert. sur les Vapeurs;* Paris. 1756.
- r) In *Essai sur les affections vaporeuses;* Paris. 1761.
- s) In *Tr. des affections vaporeuses;* Paris. 1758.
- t) *Von der Melancholie;* p. 213. seq. et 444. seq. edit. Francof. et
Lips. 1770.
- u) *Im Versuch über die Verrichtung. u. Krankh. des menschl. Verstand.*
pag. 258. seq. Leipz. 1786.

rores, iracundias, terrores, et ceteros subitanea pathemata hypochondriaca superuenerunt: mox temporaria, mox diuturna, mox per periodos recurrentia; corpore praeter ea ceteroqui sano et neutiquam valetudinario. Huius generis exempla passim in supra citatis commentariis referunt viri celeberrimi, WHYTT et LORRY. In aliis porro hypochondriacis sensim irrepit hoc malum, et in dies maiora pessimorum symptomatum capit incrementa; animi deiectiones et anxietates sunt constantiores et pertinaciores, ac in prioribus aegrotis; ipse etiam faciei naturalis color mutatur, et saepe subflauescit. Quotusquisque hic non infarctus aut ipsos scirrhos hepaticos splenicus expectet? Desuerunt tamen saepe in incisus horum aegrotorum cadaueribus; et pancreatis aut mesenterii aliqua portio infarcta aut indurata est reperta. Tum e contrario deprehendunt haud raro incifores hepatis lienisque infarctus, tumores, scirrhosque in cadaueribus hominum, quos, dum viuerent, licet aliis morbis essent obnoxii, nulla tamen vnquam hypochondriasis infestauit x). Deinde quoque obseruando saepe compertum est, illum lente accedentem, incrementem, diuturnum, morbum hypochondriacum a superueniente febre aut acuto quodam intestinorum morbo haud raro ex improviso et satis celementer esse sublatum y).

B 2

in

x) VOGEL libr. et loc. citat.

y) Ipsum Praesidem nostrum a grauissima hypochondriasi dysenteria liberauit.

in hypochondriasi, subitanea grauissimorum animi motuum pedissequa. Hanc *denique* ipsam vero saepe, sine omni remediorum usu, partim sedata istorum animi adfectuum vehementia, partim nouis temperatioribus et gratioribus mentis motibus, penitus cessasse, haud infrequens testata est experientia. Ex his ergo obseruationibus nuperi inprimis pathologi, praecipue WHYTT, LORRY, et STVNZER ζ), duplex constituerunt mali hypochondriaci genus: alterum *neruinum*; *viscerale* alterum, quod infartis et vitiatis in aliquo viscere, praesertim abdominali, humoribus debetur. Prius istud etiam *sine materie*; posterius vero *cum materie* esse vulgo dici, et hac denominatione inter pathologos discerni solet.

§. VI.

An in hypochondriasi neruosa fons lien?

Progredimur nunc ad disceptandam ex instituto quaestionem: vtrum in efficiendo morbo hypochondriaco lieni quoque suae partes debeantur, nec ne? Si ad *primum* huius mali *genus* respicimus, quod ex cerebri neruorumque functionibus, a naturali statu per qualescunque animi perturbationes alienatis, oriri videtur, ideoque *sine materie* esse dicitur, quoniam etiam incisoribus plerumque in encephali neruorumque systemate nullae sensibiles atque manifestae apparent, quae naturae non respondeant, mu-

tatio.

ζ) Ueber das Betragen in Nervenkrankheiten; Wien 1783.

tationes: neminem profecto fore arbitramur, qui hic lienem, tamquam mali fontem, accuset. Obiici quidem, non sine aliqua veri specie, posset, lienem, quandocumque vitiatum est, nervulis suis stimulos velut quosdam imprimere posse: unde ipsorum maiores coniunctiones in proprio plexu, ex posterioribus paris vagi ramis et sympathici paris plexu splanchnico gangliiformi mirifice complicato, grauius adficerentur; transmissis simul suis irritationibus ad vniuersum ante dictorum magnorum nervorum, et ipsius demum cerebri, systema, si quando forte, ex commoto animo, contrario quasi itinere, noua in dictis neuis occurrerint irritamenta. Sic ergo, excitatis hinc circa haec loca variis spasmodis, nasci posse hypochondriacam nervosam. Sed reponimus his sequentia. *Primo* ab anatomicis luculenter demonstrari, adeo exiguos nervulos esse splenicis, ut ipse lien parum hinc sentiat, raroque in inflammationem rapiatur a). Quanto magis hic nervulorum sensus obtundetur, si infarctus, tumor, scirrhusue eosdem compresserit? *Dein* saepe numero homines, ad speciem saltem optime valentes, in quibus morbosus lienis ne suspicio quidem esse poterat, ex subitaneo grauissimo animi adfectu in hanc hypochondriacam nervosam inciderunt; qui etiam, quando hoc ex malo perierint, incisoribus lienem, omni labe carentem, spectandum obtulerunt b). *Porro* etiam inter argumenta

B 3

a) Confer ALBERTS von HALLER *Grundriss der Physiologie*; § 679. edit. Meckel.

b) Videtur infra g. VIII.

menta huc facientia referas: splenis viscus saepe a naturali conditione prorsus alienatum post mortem in quibusdam hominibus esse animaduersum: in quibus viuis ne vestigium quidem pathematum hypochondriacorum obseruari potuit c). Forte grauior huius visceris labes exilissimos parumque exquisiti sensus capaces neruulos, his in exemplis, adeo grauiiter corruptit, vt omnis eorundem cum suis truncis consensus plane tolleretur. Neutiquam tamen absolute negatum ibimus, in hypochondriacis quoque neruosis interdum splenis vitia deprehendi; si symptomata hypochondriaca spastica diu, et sine magnis interuallis, faeuierunt. Sed tunc vitium splenicum, qualecunque sit, quod spasmodum hypochondriacorum effectus est, caue, inter causas reponas.

§. VII.

In genere viscerali an lien culpa vacet?

Verum enim vero in viscerali hypochondriaci paullo alia causarum est conditio. Huic enim, quae cum materie esse perhibetur, suam quoque symbolam haud raro confert lien. ANNAEVS CAROLVS LORRY, quem paullo supra honorifice excitauimus, idoneo argumentorum apparatu, dum in causas affectionis hypochondriacae atque melancholicae accuratius inquirat, simul in istarum numero atram bilem

c) *Ibidem*, et supra not. x).

lēm veterum non esse exauctorandam, demonstra-
uit *d*). Vnde facili coniectura colligi potest, lieni
quoque, quippe, vnanimi fere medicorum consen-
su, humoris atrabilarii officinae, in efficienda hac
viscerali hypochondriasi aliquas partes adsignari
oportere. Qua de causa ego etiam splenis innocen-
tiam atque operis hypochondriaci immunitatem vbi-
que tueri non ausim. At enim vero hoc ipsum huius
mali genus a solo et vnico liene repetere, semperque
illius materiem, quae ipsi tribuitur, ex splenica offi-
cina desumere, me multa vetant. Namque disse-
ctiones hominum, hoc morbo, et quidem viscerali,
consumtorum, vti suo iam inuimus loco, in opti-
ma splenis integritate, alia, quae abdomini insunt,
viscera, verbi causa, ventriculum, hepar, pancreas,
mesenterium, intestina, a vitio quodam vexata de-
tēxerunt. Praeter haec porro, repetere enim hoc
ante expositum (§. VI.) liceat, sunt exempla lienum
tumidorum, infartorum, scirrhorum, a quibus
nulla exorta est hypochondriasis. Quod si igitur tri-
ste illud malum semper et absolute lienem tanto gra-
dū corruptum sequeretur, qui factum est, vt hic de-
sideraretur? Probabilem quidem causam supra expo-
sui: eritne vero omnibus accepta atque probata?
Denique si omnia phaenomena, quae hoc viscerali
genere laborantibus eueniunt, tacite et magna animi
contentione mecum reputo, temperare mihi non
possum, quin in coniecturam inducar: nullam vn-
quam hypochondriasin esse ex visceralibus vitis at-
que

d) In *libr. citat.* pag. 441. seq.

que corruptelis nascituram, nisi certa quaedam et definita, licet nobis adhuc inexplorata, systematis nervosi praedispositio obstetriciam velut attulerit opem. Ex his ergo hactenus disputatis patebit, spero, *lienem in lienosis saepe esse insontem.*

§. VIII.

Indagationum anatomicarum specimina.

Antea vero, quam missos facimus lectores, venia ipsorum recensebimus duo admodum memorabilia exempla incisorum cadauerum, ab *optimo Praeside*, qui incisioni interfuit, nobiscum communicata, et, ut existimamus, praesens hoc argumentum admodum illustratura. Sex circiter elapsi sunt anni, cum vir quidam litteratissimus nominisque celebritate maxime illustris subitanea morte, inter atrocissimas praecordiorum anxietates et cardialgias summas exstingueretur. Negari non poterat, ipsum, siue studiorum rationes spectes, siue viuendi modum, semper fere singulare sectatum esse genus. Lucubrationes protrahebat in seram noctem; coenabat media; ut somni breuitatem compenfaret, meridiationes addebat. Pinguis victus et dulciariorum amans; in iracundiam pronus. Hoc modo tamen quinquagesimum supergressus erat annum, fatis bene ceteroquin valens. Hypochondriaci mali afflictiones nunquam, nisi, per breue tantum tempus, admodum iuuenis, passus erat. Ut igitur mortis subitaneae causa, quoad

quoad eius fieri posset, per anatomen indagaretur, placuit, postero a morte die, defuncti cadauer subiicere incisioni; quam exercitatissimus quidam doctissimusque anatomicus, praesente simul *Praeside nostro*, instituit. Abdomen non tumidum et expansum, sed potius nonnihil collapsum erat. Quo inciso omentum in conspectum venit paruum, tenue, parum pingue, vix ad umbilici regionem potensum. In ventriculo atque intestinis nihil, quod a natura alienum esset, offendebatur. Mesenterium quoque pinguedinis parum continebat; sed venae mesentericae sanguine turgebant, deprehensis hinc inde glandulis eiusdem induratis. In pancreate sinistrorsum tactus nonnullos nodulos scirrhosos distinguebat. Iecinoris autem atque lienis plane peruersa erat conditio. Hepar enim minoris, ac solet, magnitudinis, paene ficcum et exsuccum, coloris ex atro fusci, obseruabatur: adeo, vt tostum facile videri posset. Venae portarum trunco piceus fere inhaesit sanguis. Fellea vesicula bile tenui, magisque flavescente plena. Lien magnus, ater, compactus, durusque. Renes cum natura conuenerunt. In aperto thoracis cauo vterque pulmo fere totus, superiori tamen potissimum parte, infinito vomicarum, maiorum minorumque, numero scatebat: quarum plures simul disruptae ichore suo effuso bronchiorum meatus, vt ex horum incisione patuit, inundauerant, et hinc subito eliderant spiritum. Anteriora cordis caua, his ipsis ex causis, sanguine multo atro atque spisso abundasse, quis est, qui non suspicetur? En! igitur hic largam materiem

C

hypo-

hypochondriacam sine hypochondriasi! Sed sequens exemplum sisset luculentam hypochondriasin sine materie. Dimidio circiter hoc seculo *Praeses* noster in Academia Halensi commilitonem habuit, nomine E. erectioris ingenii, indefessae diligentiae, honestissimorumque morum inuenem, incorrupta cetero qui valetudine semper usum. Hic cum in eo esset, ut doctoris dignitatem digne, si quis alius, mereretur, animum simul adiecit ad ambiendas virginis eximie moratae, honestisque parentibus ortae, nuptias. Nec repulsam tulisset, nisi, ipso incio, virgo haec alii, itidem ab honestate commendatissimo, viro paulo ante esset desponsata. Ergo velut attonitus recessit. Ex eo die animi alacritas euanuit; ipse in se quasi conuersus, solitudines quaesivit, amicorum consortia euitauit, et velut inter tacitas lamentationes vixit. Pedetentim atrox hic animi morbus succreuit, donec tota pessimorum malorum hypochondriacorum incumberet cohors, viresque tam animi, quam corporis, vehementer exhauriret. Multa, cum optima, tum accommodatissima consilia medica atque moralia, ab ipsius praeceptore et medico, viro clarissimo, PHILIPPO ADOLPHO BOEHMERO, proposita, nihil profuerunt. Tandem, vita hac aerumnosa per trimestre protracta, eo ipso die, quo amatissimae virginis nuptiae erant, in lecto decumbens infelix iuuenis vesperi, cultello anatomico, vasa colli maiora, arteriosa et venosa, vtrinque sibi incidit, et vitae, et aerumnarum, finem fecit. Mane repertum cadauer, coram commilitonibus et amicis

cis, ab exercitatissimo BÖEHMERO incisum et indagatum est: sed, si vaporum excipias vacuitatem, licet omnium cautorum, cranii, thoracis, abdominisque viscera sollicitè inquirerentur, de nullo alio cadavere humano facile significantius adfirmati potuit hoc:

In toto nusquam corpore menda fuit.

Heu! quantum malorum iam pridem suadere potuit
WERTHERIANISMVS ante WERTHERVM!

et ab exte...
 quum est...
 omnium...
 ubi...
 hanc...
 in...
 Hic...
 V...

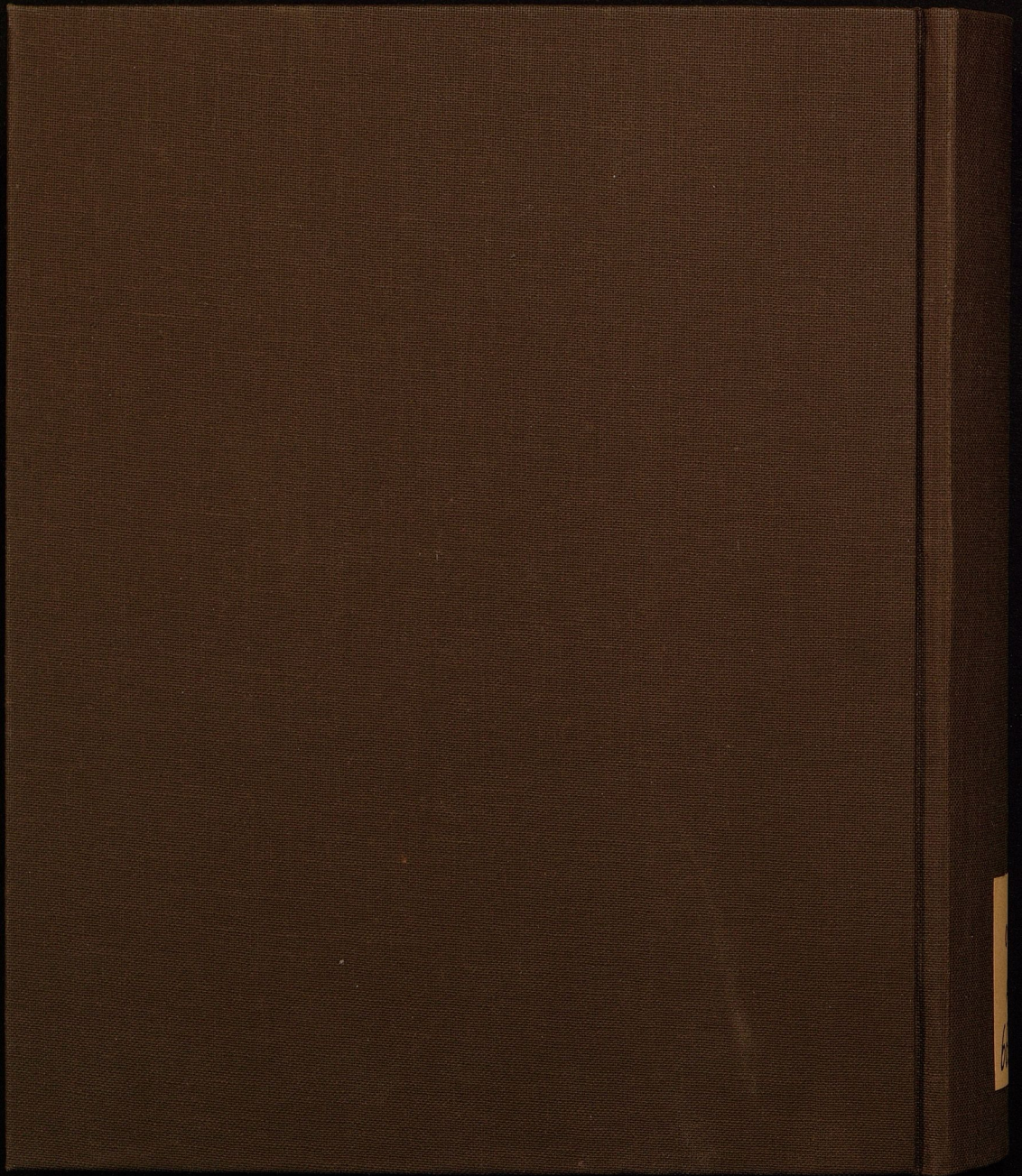

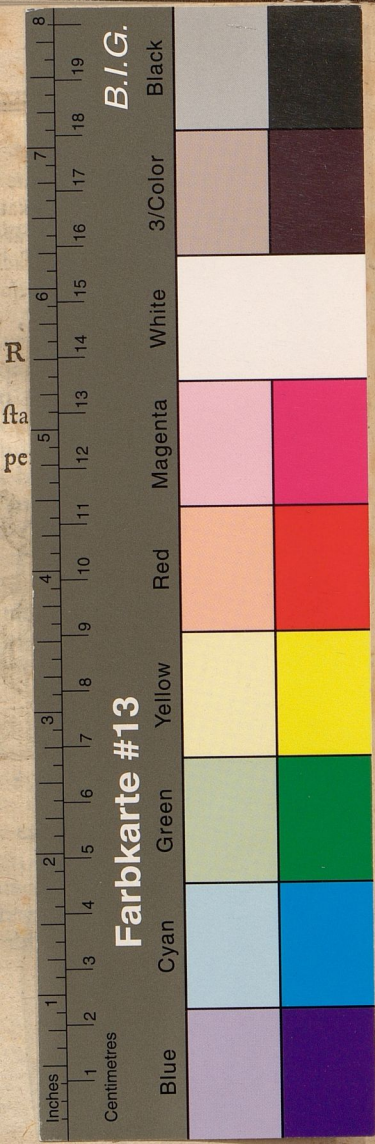
01 A 6631 ✓

ULB Halle
004 931 246

3

18

DE
LIENE IN LIENOSIS
SAEPE INSONTE

PRAESIDE
MAGNIFICO ACADEMIAE RECTORE
PETRO IMMANVELE HARTMANNO,
PHIL. ET MED. DOCT. PATHOLOG. THERAP. CHEM. ET MATER. MED. PROF.
PVBL. ORDIN. ACAD. CAESAR. NAT. CVR. ET ELECTOR. MOCVNT. ER-
FVRT. SCIENT. VTIL. ITEMQVE SOCIETAT. BEROLINENS. NATVR.
SCRVTATOR. ET DVCAL. TEVTON. HELMSTAD. SODALE,
ORDINIS MEDICI H. T. DECANO,

D. XXI. IANVARIII MDCCCXCI.
DOCTORIS MEDICI DIGNITATEM
RITE CAPESSVRVS
PVBLICE DISSERET
IOANNES SAMVEL LANGE
LANDSBERGENSIS NEOMARCHICVS.

TRAIECTI AD VIADRVM,
E TYPOGRAPHEO APITZIANO.

